

Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského
kraje na období 2015 - 2020

Moravskoslezský kraj
Krajský úřad Moravskoslezského kraje
Odbor sociálních věcí

Obsah

1. Základní demografická charakteristika Moravskoslezského kraje.....	5
1.1. Romská komunita v Moravskoslezském kraji	6
1.2. Charakteristika cílové skupiny (Kdo je to Rom?)	9
1.3. Institucionální řešení problematiky integrace v rámci Moravskoslezského kraje.....	10
1.3.1. Výbor Zastupitelstva Moravskoslezského kraje pro národnostní menšiny	10
1.3.2. Pracovní skupina pro naplňování Strategie integrace romské komunity	10
1.3.3. Krajský koordinátor pro národnostní menšiny a romské záležitosti	12
1.3.4. Romští poradci obcí s rozšířenou působností	12
2. Návaznost Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015 -2020 na Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na období 2015 – 2020 .	13
2.1. Zásady pro proces střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2015 – 2020	13
2.2. Sociální služby.....	14
2.2.1. Zásady poskytování sociálních služeb.....	15
3. Sociální vyloučení a sociálně vyloučené lokality na území Moravskoslezského kraje	16
3.1. Sociálně vyloučené lokality na úrovni obcí s rozšířenou působností	17
3.2. Sociálně vyloučené lokality na území obcí I. a II. typu	18
4. Hlavní oblasti integrace příslušníků romských komunit	20
1.1. Vzdělávání	21
1.3. Bydlení	24
1.4. Nezaměstnanost obyvatel sociálně vyloučených lokalit.....	25
1.5. Prevence rizikových forem chování existujících ve vztahu k sociálnímu vyloučení	27
5. Opatření a aktivity Strategie integrace příslušníků romských komunit v Moravskoslezském kraji na období 2015 - 2020	29
6. Závěr	37

Vážení spoluobčané,

do rukou se Vám dostává v pořadí již třetí Strategie integrace romské komunity na území Moravskoslezského kraje (dále jen „Strategie“) zpracována na období 2015 – 2020. Předchozí strategické materiály se soustředily na popis a vytýčení hlavních oblastí řešení související s problematikou sociálního vyloučení romské komunity žijící na území Moravskoslezského kraje.

Na základě opatření vycházejících z předchozí Strategie pro období 2011 – 2014 byla zřízena Pracovní skupina pro naplňování Strategie (dále jen „Pracovní skupina“). Pracovní skupina byla ustanovena Pracovní skupinou pro naplňování Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb usnesením č. 18/17 ze dne 23. 6. 2011. Hlavním výstupem z činnosti pracovní skupiny je *Akční plán Strategie na období 2011 – 2014* (dále jen „Akční plán“) schválený Radou kraje usnesením č. 107/6922 ze dne 20. 3. 2012. V Akčním plánu jsou definována jednotlivá konkrétní opatření k hlavním oblastem integrace romské komunity na území Moravskoslezského kraje. Strategie i Akční plán jsou výstupy činností Pracovní skupiny. Akční plán byl vydán jako samostatný dokument, který však byl nedílnou součástí Strategie na předemtné období a rozšiřoval a konkretizoval obecná opatření a principy Strategie.

Cílem Strategie pro období 2015 – 2020 je kromě popisu aktuálního stavu v jednotlivých hlavních oblastech integrace romské komunity také definice opatření Strategie. Ta vycházejí z aktuálních potřeb romské komunity a v neposlední řadě vycházejí také ze současné situace na území sociálně vyloučených lokalit, které se na území Moravskoslezského kraje nacházejí.

Na přípravě Strategie spolupracovali jak členové pracovní skupiny, tak zástupci jednotlivých měst, na jejichž území žijí romské komunity, dále zástupci nestátních neziskových organizací realizující aktivity a sociální služby ve prospěch příslušníků romských komunit našeho kraje.

Je zapotřebí upozornit na skutečnost, že v průběhu času se situace v romských komunitách a v sociálně vyloučených lokalitách mění, jedná se o dynamické procesy a můžeme předpokládat, že na konci roku 2020 bude tato situace jiná, než jaká byla při přípravě tohoto strategického materiálu. Ambicí zpracovatelů tohoto materiálu bylo definovat taková opatření, která budou reflektovat hlavní oblasti řešení, kterými jsou oblast vzdělávání, bydlení nebo např. zaměstnávání. Jedná se o oblasti, které jsou zásadní pro život každé osoby a každé rodiny bez ohledu na to, z jakého prostředí či komunity vycházejí, jsou stále

aktuální a domníváme se, že aktuální budou i po skončení platnosti tohoto koncepčního materiálu.

Byli bychom rádi, kdyby navržená opatření pozitivně přispívala k řešení problematiky sociálního vyloučení na území Moravskoslezského kraje a zároveň sloužila jako vodítko pro ty, kteří buďto již aktivity v této oblasti realizují, nebo se pro realizaci aktivit ve prospěch příslušníků romských komunit do budoucna rozhodnou.

Integrace romské komunity žijící na území Moravskoslezského kraje je jednou z priorit, které se Moravskoslezský kraj v rámci svých aktivit dlouhodobě a systematicky zabývá. Jedním z předpokladů úspěšné realizace navrhovaných opatření je meziresortní spolupráce. Domníváme se, že vzájemná spolupráce všech zainteresovaných subjektů na řešení této problematiky je jedním z klíčových principů pro úspěšnou realizaci integračních aktivit. Věříme, že úspěšná realizace jednotlivých aktivit a opatření bude mít pozitivní vliv na život všech občanů Moravskoslezského kraje.

Na závěr bych rád poděkoval všem, kteří se na přípravě Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015 – 2020 podíleli.

Ing. RSDr. Svatomír Recman
náměstek hejtmána kraje

1. Základní demografická charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj leží na severovýchodě České republiky. Na severu a východě hraničí s polskými vojvodstvími – Slezským a Opolským, na jihovýchodě s Žilinským krajem na Slovensku. V rámci krajského uspořádání ČR je lemován Olomouckým krajem a na jihu se letmo dotýká kraje Zlínského. V kraji nacházíme 4 euroregiony – Beskydy, Praděd, Silesia a Těšínské Slezsko.

Moravskoslezský kraj (dále jen „MSK“) je počtem přes 1 226 tis. obyvatel **třetí** nejlidnatější v ČR (nejvíce obyvatel má Středočeský kraj - 1 279 345 a Hlavní město Praha - 1 241 664), se svými 300 obcemi však patří k regionům s nejmenším počtem sídel. Tomu odpovídá i hustota osídlení 226 obyvatel na km², přičemž týž údaj pro celou ČR je 133 obyvatel na km². Průměrná rozloha katastru obce 18,1 km² je druhá největší v republice a je o necelých 50 % větší než katastr průměrné obce v ČR (12,6 km²).

Moravskoslezský kraj je vymezen okresy – Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava a Ostrava-město a je rozdělen na správní obvody obcí s rozšířenou působností, do kterých spadá celkem 300 obcí, z toho je 42 měst. Svou rozlohou 5 427 km² zaujímá 6,9 % území celé České republiky a řadí se tak na 6. místo mezi všemi kraji.

Na území Moravskoslezského kraje se nachází 22 obcí z tzv. rozšířenou působností (dále jen „ORP“). Na níže uvedeném grafickém znázornění je popsáno geografické znázornění daných ORP.

Obr. č. 1. Administrativní členění MSK

1.1. Romská komunita v Moravskoslezském kraji

Odhady počtu Romů žijících na území České republiky se u jednotlivých autorů liší. Podle údajů Rady Evropy žije v České republice kolem 200 000 Romů, kteří tvoří asi 1,9 % celkové populace¹. Podle stávajících odhadů se s tíživými a vyhraněnými problémy sociálního vyloučení potýká kolem 80 - 100 tisíc Romů, což představuje asi třetinu až polovinu z celkového počtu Romů. Při práci s těmito daty se nejčastěji vychází ze dvou informačních zdrojů. Prvním zdrojem jsou výsledky vycházející ze sčítání lidu, domů a bytů a druhým zdrojem jsou kvalifikované odhady ze strany odborníků, kteří se věnují této problematice. Kvalifikované odhady z minulých let uvádějí, že etnická skupina Romů na území České republiky čítá cca 150 000 – 300 000 lidí.

V roce 2011 proběhlo na území České republiky v pořadí již druhé Sčítání lidu, domů a bytů. V rámci sčítání se k romské národnosti přihlásilo na území Moravskoslezského kraje 711 osob, což je o 1 068 osob méně než v roce 2001. V roce 2001 se k romské národnosti přihlásilo 1 779 osob.

¹ Rada Evropy, Estimates on Roma population in European Countries, <http://hub.coe.int/web/coe-portal/roma>.

V tabulce č. 1. uvádíme počet osob, které se přihlásili k romské národnosti podle jednotlivých ORP v rámci sčítání lidu v letech 2001 a 2011. Z kvalifikovaných odhadů odborníků věnujících se řešení této problematiky vychází, že je Moravskoslezský kraj druhým z krajů, na jehož území žije největší počet zástupců romské komunity. Prvním z krajů, na jehož území žije největší počet zástupců romské komunity, je Ústecký kraj.

Tabulka č. 1. Počet osob hlásící se k romské národnosti v MSK během sčítání lidu, domů a bytů v letech 2001 a 2011

ORP	Počet osob hlásící se k romské národnosti 2001	Počet osob hlásící se k romské národnosti 2011
Bílovec	101	14
Bohumín	69	47
Bruntál	73	30
Český Těšín	22	25
Frenštát pod Radhoštěm	-	-
Frýdek-Místek	84	23
Frýdlant nad Ostravicí	14	1
Havířov	51	43
Hlučín	30	-
Jablunkov	1	-
Karviná	98	91
Kopřivnice	55	6
Kravaře	17	1
Krnov	79	32
Nový Jičín	160	16
Odry	14	11
Opava	120	19
Orlová	47	11
Ostrava	675	283
Rýmařov	4	5
Třinec	21	27
Vítkov	44	26
Celkem	1779 osob	711 osob

Na základě výsledku ze sčítání lidu žije na území kraje pouze 711 osob hlásících se k romské národnosti. Je zapotřebí brát v úvahu, že ve skutečnosti žije v kraji příslušníků romské komunity mnohem více, k oficiální romské národnosti se však z různých důvodů nehlásí. Zkreslení předmětných dat také ovlivňuje ta skutečnost, že v Moravskoslezském kraji v rámci Sčítání lidu v roce 2011 nevedlo národnost 301 393 osob. Část respondentů volila v souladu s pravidly sčítání dvojí národnost.

Je důležité upozornit na skutečnost, že počet příslušníků romské komunity nelze ztotožnit jen s počtem osob, které se přihlásili k romské národnosti při sčítání lidu, jak se často děje. Při sčítání v roce 2011 se k romské národnosti přihlásilo z celkového počtu 10 562 214 obyvatel 12 953 osob (0,12 % populace), z toho se výlučně k romské národnosti přihlásilo 5 135 osob (0,05 % populace), k romské národnosti v kombinaci s jinou národností se pak přihlásilo 7 818 osob (0,07 % populace). Romštinu jako svůj rodný jazyk (nebo jeden z rodných jazyků) uvedlo celkem 40 370 obyvatel. Při sčítání lidu hraje roli nejen historicky podložená obava Romů z možného zneužití údajů získávaných státními orgány, ale také neochota se hlásit k označení, které je často chápáno jako stigmatizující.

Pracovníci úřadů a organizací zaměřujících se na problematiku integrace romské komunity a romští poradci na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností odhadují, že v současné době na území kraje žije přibližně 40 000 – 50 000 Romů, některé odhady uvádějí 80 000 Romů. Je však zapotřebí zdůraznit, že se jedná o kvalifikované odhady. Dle těchto údajů je cca 30 000 z nich sociálně vyloučených, nebo sociálním vyloučením ohrožených. Tyto údaje převyšují počet sociálně vyloučených příslušníků romských komunit uvedených v „Analýze sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“ (dále jen Analýza sociálně vyloučených lokalit), která byla realizována společností GAC s. r. o. v roce 2006. Analýza sociálně vyloučených lokalit stanovuje počet sociálně vyloučených Romů na cca 10 000 osob. Výzkum společnosti GAC byl realizován jen ve vybraných obcích s rozšířenou působností Moravskoslezského kraje. Výše uvedené údaje se od sebe místy více či méně odlišují, protože v současné době nemáme k dispozici jednotná data týkající se počtu Romů na našem území. Především jde o to, co je chápáno pod pojmem Rom, zda jde o kulturní zařazení, výsledek sebeintegrace s určitou etnickou skupinou nebo vnější zařazení do skupiny podle charakteristického vzhledu.

1.2. Charakteristika cílové skupiny (Kdo je to Rom?)

Při odpovědi na otázku „Kdo je to Rom“ je zapotřebí brát v úvahu několik skutečností. Především jde o to, co je chápáno pod pojmem Rom, zda jde o kulturní zařazení, výsledek sebeintegrace s určitou etnickou skupinou nebo vnější zařazení do skupiny podle charakteristického vzhledu. Příslušnost k romství však neznamená jen svobodnou vůli jedince přihlásit se k romské národnosti, ale souvisí úzce s kulturou, tradicemi minority, se způsobem života, s mírou schopnosti společenské flexibility a s mírou možnosti poskytnutých většinovou společností pro začlenění minority. Pro potřeby Strategie vycházíme z níže uvedených oblastí.

a) Romem je ten, kdo se hlásí k romství

Romem je občan České republiky, který se deklarativně přihlásí k romské národnosti. V tomto případě je teoreticky nepodstatné, k jaké etnické skupině občan přísluší, jde o individuální národnostní cítění jednotlivce a o projev jeho svobodné vůle. K romské národnosti se hlásí také lidé, kteří nevykazují charakteristické antropologické a etnické znaky Romů, měli však např. romské předky).

b) Romem je ten, kdo žije jako Rom

Občané České republiky (případně Slovenské republiky), kteří příslušejí k romské etnické skupině žijící u nás, většinou nemají potřebu deklarovat své romství přihlášením se k romské národnosti při sčítání lidu, přesto však udržují romskou kulturu a z generace na generaci si předávají tradice a mateřský jazyk. Způsob života lidí udržujících v romských komunitách tradiční kulturu je označován romským slovem „romipen“. Za určitých okolností to mohou být též osoby neromského původu, které se do romského prostředí začlenily (např. sňatkem) a trvale v něm žijí.

c) Romem je ten, kdo vypadá jako Rom

Charakteristické antropologické rysy lidí příslušejících k romské etnické skupině ruku v ruce se zažitými předsudky většiny majoritní společnosti vůči této minoritě působí jako společenské stigma, a to naprosto nezávisle na jejich vůli, způsobu života, výši dosaženého vzdělání, apod. Příslušníky majoritní společnosti jsou označovány za Romy například i romské

děti vyrůstající od kojeneckého věku v adoptivních většinových rodinách, tedy nedotčené romskou kulturou ani způsobem života „romipen“.

1.3. Institucionální řešení problematiky integrace v rámci Moravskoslezského kraje

Na integraci příslušníků romských komunit na území Moravskoslezského kraje se z institucionálního hlediska podílí několik systémových prvků. Z úrovně krajské samosprávy se jedná hlavně o Výbor pro národnostní menšiny Zastupitelstva Moravskoslezského kraje a o koordinátora pro romské záležitosti a národnostní menšiny. Na jednotlivých obcích s rozšířenou působností je zřizován institut romského poradce, který zajišťuje integrační aktivity na území daných obcí.

1.3.1. Výbor Zastupitelstva Moravskoslezského kraje pro národnostní menšiny

Důležitým systémovým článkem při řešení problematiky vztahované k jednotlivým národnostním menšinám žijícím na území Moravskoslezského kraje je Výbor pro národnostní menšiny Zastupitelstva Moravskoslezského kraje (dále jen „Výbor“). Výbor je zřizován na základě ustanovení § 76 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zařízení), ve znění pozdějších předpisů. Hlavní náplní činnosti Výboru je komplexní řešení problematiky národnostních menšin žijících na území kraje, hájit jejich práva a vytvářet prostor k prosazování zájmů a potřeb národnostních menšin. Ve Výboru pro národnostní menšiny jsou zastoupeni reprezentanti politických klubů, kteří se setkávají s problematikou v rámci své činnosti.

1.3.2. Pracovní skupina pro naplňování Strategie integrace romské komunity

Rada Moravskoslezského kraje zřizuje Pracovní skupinu pro vznik a realizaci střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji (dále jen "Řídící skupina"). Řídící skupina organizuje, koordinuje a řídí aktivity směřující k vytvoření střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji. Vedoucím Řídící skupiny je náměstek hejtmána kraje odpovědný za sociální oblast. Vedoucí řídí činnost Řídící skupiny a předkládá výstupy její činnosti Radě kraje, které je ze své činnosti Řídící skupina odpovědná. Řídící skupina je složena ze zástupců zadavatele, zástupců poskytovatelů sociálních služeb,

zástupců obcí, jež plánují sociální služby na svém území, vedoucích pracovních skupin v rámci MSK a metodikem plánování sociálních služeb certifikovaným MPSV.

Řídící skupina zřizuje dále pracovní skupiny, které jsou zaměřeny na jednotlivé tématické oblasti, které reflektují oblasti řešení potřeby s ohledem na jednotlivé cílové skupiny. Pracovní skupiny vznikají postupně v rámci definice jejich potřeby v rámci procesu střednědobého plánování sociálních služeb a dalších navazujících aktivit.

Pracovní skupiny zřízené Řídící skupinou:

- a) Pracovní skupina pro plánování sociálních služeb obcí s pověřeným úřadem,
- b) Pracovní skupina pro kvalitu sociálních služeb v Moravskoslezském kraji,
- c) Pracovní skupina pro tvorbu systému financování sociálních služeb v Moravskoslezském kraji,
- d) Pracovní skupina pro transformaci v Moravskoslezském kraji,
- e) Pracovní skupina pro naplňování Strategie integrace příslušníků romských komunit Moravskoslezského kraje,
- f) Pracovní skupina protidrogové prevence v Moravskoslezském kraji.

Jedním z hlavních úkolů Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2011 – 2014 bylo zřízení pracovní skupiny pro implementaci předmětného strategického materiálu (dále jen Pracovní skupina"), složené ze zástupců odborů Krajského úřadu Moravskoslezského kraje a odborníků a profesionálů věnujících se otázkám integrace příslušníků romských komunit na území Moravskoslezského kraje. Pracovní skupinu tvoří zástupce Odboru sociálních věcí KÚ MSK, zástupce Odboru školství, mládeže a sportu KÚ MSK, zástupce Odboru zdravotnictví KÚ MSK, zástupce obcí MSK, zástupci romské komunity, zástupce nestátních neziskových organizací realizující aktivity ve prospěch romské komunity, zástupce Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách a zástupce Krajského ředitelství Policie MSK – styčného důstojníka pro národnostní menšiny. Činnost pracovní skupiny koordinuje krajský koordinátor pro národnostní menšiny a romské záležitosti.

1.3.3. Krajský koordinátor pro národnostní menšiny a romské záležitosti

Zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, je zřizována funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „koordinátor“). Podle § 67, odstavce 1 *„krajský úřad vykonává přenesenou působnost s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny zastupitelstvu a radě nebo zvláštnímu orgánu. Dle písmena c) krajský úřad „poskytuje odbornou a metodickou pomoc obcím“ a podle písmena f) krajský úřad „zřizuje funkci koordinátora pro romské záležitosti“.*

Koordinátor plní úkoly vyplývající z výkonu přenesené působnosti krajského úřadu při naplňování státní politiky vůči příslušníkům národnostních menšin žijících na území kraje a napomáhajících procesu integrace příslušníků romské komunity do společnosti ve smyslu zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 6, odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, *„Krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.“*

Koordinátor připravuje podklady pro tvorbu strategických dokumentů kraje v oblasti národnostní politiky a integrace romské komunity do společnosti a zajišťuje jejich realizaci. Připravuje podklady pro střednědobé plánování sociálních služeb lidem ohroženým sociálním vyloučením. Spolupracuje s dalšími odbory krajského úřadu, především pak s odborem školství, mládeže a tělovýchovy, odborem územního plánování, stavebního řádu a kultury a v neposlední řadě také s odborem zdravotnictví. V současné době je koordinátor v rámci struktury krajského úřadu zařazen na odboru sociálních věcí, oddělení rozvoje sociálních služeb jako koordinátor pro národnostní menšiny a romské záležitosti.

1.3.4. Romští poradci obcí s rozšířenou působností

Romští poradci jsou pracovníci jednotlivých obcí s rozšířenou působností, do jejichž činnosti spadá řešení problematiky integrace příslušníků romských komunit na území obce. Zabývat se činnostmi napomáhajícími integraci romských komunit do společnosti ukládá obecním úřadům § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů: *„Obecní úřad obce s rozšířenou*

působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti."

Na území Moravskoslezského kraje je funkce romského poradce zřízena jen v některých obcích s rozšířenou působností. Jedná se o obce Bruntál, Frenštát pod Radhoštěm, Frýdek-Místek, Havířov, Karviná, Orlová a Ostrava. V ostatních obcích s rozšířenou působností je agenda romského poradce zajišťována v rámci kumulované pracovní pozice společně s agendami řešícími problematiku sociální prevence.

2. Návaznost Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015 - 2020 na Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na období 2015 – 2020

Podstatnou částí aktivit zaměřených na problematiku integrace romské komunity tvoří oblast sociálních služeb. Sociální služby jako nástroj integračních aktivit jsou realizovány nestátními neziskovými organizacemi, které tyto služby poskytují podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Klíčovým koncepčním materiálem Moravskoslezského kraje pro oblast sociálních služeb je Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na období 2015 – 2020 (dále jen „Střednědobý plán“). Střednědobý plán je nástrojem k řízení sítě sociálních služeb na území kraje, proto také obsahuje popis stanovování sítí s ohledem na reálné možnosti, pokud se jedná o udržitelnost, kvalitu, efektivitu a dostupnost sociálních služeb. Strategie integrace v příslušných oblastech (zejména v oblasti sociálních služeb) vychází ze Střednědobého plánu a zachovává jeho stanovené principy.

2.1. Zásady pro proces střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2015 – 2020

a) Kvalita procesu plánování rozvoje sociálních služeb

Proces střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb je kvalitní a naplňuje požadavky níže uvedených zásad. V Moravskoslezském kraji probíhá kontinuální podpora procesu plánování rozvoje sociálních služeb.

b) Zapojení obcí

Zapojení obcí je v procesu střednědobého plánování sociálních služeb na úrovni kraje nezbytné. Obcím, které aktivně plánují, kraj deklaruje podporu. Kraj aktivně vytváří takové podmínky, aby ve spolupráci s obcemi s pověřeným obecním úřadem podpořil zapojení obcí

s obecním úřadem do střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb. Současně je žádoucí vzájemná spolupráce obcí v procesu plánování.

c) Informovanost

Obce zjišťují potřeby poskytování sociálních služeb na svém území, tyto informace společně s možnostmi jejich uspokojování sdělují kraji. Kraj informuje obce o záměrech i změnách, ke kterým v souvislosti s procesem střednědobého plánování sociálních služeb dochází. Současně kraj zajišťuje dostupnost informací o procesu střednědobého plánování v kraji nejen směrem ke všem aktérům plánování, ale také k veřejnosti.

d) Plánování na základě zjištěných potřeb

Zadavatelé identifikují potřeby a navzájem spolupracují při síťování sociálních služeb v kraji. Žádoucí je úzká spolupráce v této oblasti tak, aby rozvoj sociálních služeb probíhal s ohledem na efektivitu jejich fungování s respektem k potřebám občanů v daném území. Struktura území, v němž probíhá proces plánování sociálních služeb, odpovídá území vymezenému působnosti úřadu obce s pověřeným obecním úřadem, nezvolí-li si obce jinou formu plánování, například území obce, svazku, mikroregionu.

2.2. Sociální služby

Mezi nejčastěji poskytované sociální služby zaměřené na podporu romské komunity a realizované přímo na území sociálně vyloučených lokalit patří **sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, terénní programy a odborné sociální poradenství**. Tyto sociální služby jsou poskytované a registrované na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o služby, které jsou vzhledem ke své povaze nejčastěji využívány při realizaci aktivit pro příslušníky romských komunit. Rozvoj těchto služeb na území obcí vychází z principů Střednědobého plánu a z procesu komunitního plánování sociálních služeb. V rámci činnosti pracovních skupin zaměřených na problematiku sociálně vyloučených romských komunit je definována potřebnost těchto služeb a návazných aktivit na základě individuální situace dané obce. Členové těchto skupin bývají zpravidla zástupci obce, poskytovatelé sociálních služeb v obci a samotní uživatelé těchto služeb.

2.2.1. Zásady poskytování sociálních služeb

Zásady jsou postaveny na přesvědčení, že služby musí vycházet z individuálně určených potřeb osob, které je budou využívat. Sociální služby musí zachovávat lidskou důstojnost, ale také podporovat osoby ve využití jejich vlastního potenciálu tak, aby jejich poskytování aktivně předcházelo sociálnímu vyloučení.

Moravskoslezský kraj má stanoveny zásady jak pro proces střednědobého plánování, tak také pro **poskytování sociálních služeb v kraji**. Předpokladem úspěšného naplnění vize, která byla stanovena v procesu tvorby tohoto střednědobého plánu, je skutečnost, že sociální služby v Moravskoslezském kraji jsou poskytovány na základě následujících zásad:

1. **DOSTUPNOST.** Sociální služby jsou časově, místně i finančně dostupné občanům, kteří se ocitají v nepříznivé sociální situaci. Dostupnost vyplývá z plánování místních správ, která reaguje na nepříznivé sociální jevy a reflektuje rizika, která jsou identifikována na příslušném území.
2. **SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ.** Poskytovatel sociálních služeb důsledně podporuje člověka, aby měl příležitost využívat běžně dostupné služby na příslušném území, a to již od počátku navázání vztahu (jednání se zájemcem o službu). Poskytovatel se zaměřuje na propojování všech dostupných zdrojů tak, aby je člověk, který se ocitá v nepříznivé sociální situaci, využíval a měl je co nejbližší. Poskytovatel vědomě, cíleně a otevřeně pracuje se skutečností, že využívání sociální služby je poslední možností při řešení nepříznivé sociální situace člověka.
3. **ZAMĚŘENOST NA ČLOVĚKA.** Sociální služby jsou prioritně zaměřeny na identifikaci a zajišťování potřeb člověka ve spojitosti s jeho nepříznivou sociální situací, a to již od prvního kontaktu. Rozsah služby odpovídá aktuálním potřebám člověka. Systém sociálních služeb je determinován potřebami lidí a hledáním možností společnosti vytvořit odpovídající zdroje k uspokojení těchto potřeb.
4. **EFEKTIVITA.** Služba se orientuje na řešení. Poskytování sociálních služeb musí vést k řešení nepříznivé sociální situace člověka. Metody práce zaměřené na zajišťování individuálních potřeb člověka odpovídají současným trendům.

3. Sociální vyloučení a sociálně vyloučené lokality na území Moravskoslezského kraje

Sociální vyloučení obvykle definujeme jako proces, kterým jsou jednotlivci nebo celé skupiny osob zbavovány přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do společnosti. Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, ale přispívají k němu také další faktory, jako je diskriminace, nízké vzdělání či špatné životní podmínky. Projevem sociálního vyloučení často bývá dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obcí, nízká kvalifikace, špatný zdravotní stav, rozpad rodin či ztráta sebeúcty. Sociálně vyloučené lokality jsou často díky své prostorové odloučenosti vzdáleny od institucí a služeb běžné občanské vybavenosti, sociálních sítí nebo vzdělávacích příležitostí. Jsou ale však také často jednou z mála možností, kde mohou lidé žijící v podmínkách chudoby nalézt bydlení, které je klíčovou podmínkou k úspěšné integraci.

Za sociálně vyloučenou lokalitu považujeme územně vymezenou oblast, kde dochází ke koncentraci osob ohrožených sociálním vyloučením. Je však třeba nezapomínat na skutečnost, že sociální vyloučení nelze vázat jen na vyloučení prostorové, i když jde o jednu z jeho zásadních forem. Jednou z nejviditelnějších podob sociálního vyloučení je tedy právě prostorové vyloučení vázáno na vyloučenou lokalitu. Sociálně vyloučené lokality a situace v nich jsou rozdílné. Lokality se liší zejména velikostí a poměrem velikosti vůči obci či městu, ve které se nacházejí, mírou prostorového vyloučení, stavem domů a bytů, formou jejich vlastnictví apod. Obyvatelé těchto lokalit už buď v místě žili před tím, než se z něho stala sociálně vyloučená lokalita, a nemají prostředky nebo možnosti lokalitu opustit, anebo se do ní nastěhovali už v době, kdy se o sociálně vyloučenou lokalitu jednalo.

V současné době se v Moravskoslezském kraji vyskytuje odhadem několik desítek lokalit, které můžeme označit za sociálně vyloučené, případně se jedná o území, které nesou některé z prvků sociálního vyloučení. Tyto lokality jsou obývány převážně příslušníky romské komunity. Vzhledem k faktorům jako je např. častá migrace příslušníků romských komunit na území kraje nebo nedostatek relevantních dat se údaje o počtu příslušníků romských komunit žijících na území sociálně vyloučených lokalit různí a nelze tedy stanovit jejich přesný počet.

Je třeba upozornit na skutečnost, že níže uvedené informace se netýkají výhradně příslušníků romských komunit, ale obecně osob žijících v podmínkách sociálního vyloučení. Níže uvádíme

výčet v současnosti známých sociálně vyloučených lokalit z úrovně jednotlivých obcí s ohledem na to, zda se jedná o obec III. typu (ORP), nebo obec II. typu (obce s pověřeným obecním úřadem) nebo obec I. typu (obce s úřadem). Uvedené údaje vyplývají z **Analýzy sociálně vyloučených lokalit Moravskoslezského kraje**, která byla v roce 2013 realizována prostřednictvím individuálního projektu kraje „Podpora a rozvoj sociálních služeb v sociálně vyloučených lokalitách MSK“.

3.1. Sociálně vyloučené lokality na úrovni obcí s rozšířenou působností

Sociálně vyloučené lokality (SVL) v obcích III. typu byly identifikovány na základě názorů kompetentních představitelů těchto obcí a následně ověřeny terénními průzkumy. SVL byly identifikovány v celkem 12 obcích III. typu v rámci Moravskoslezského kraje. Celkem se v obcích III. typu v rámci Moravskoslezského kraje nachází 44 SVL. Původní informace od představitelů obcí III. typu byly navýšeny také o terénní poznatky. Je důležité také upozornit na skutečnost, že charakter jednotlivých lokalit, jejich rozloha a počet obyvatel se může v jednotlivých městech značně lišit.

Tabulka č. 2. Výčet SVL na území obcí III. typu

	Název obce se SVL	Počet SVL v obci
1.	Bohumín	3
2.	Bruntál	3
3.	Frýdek-Místek	1
4.	Havířov	2
5.	Karviná	3
6.	Krnov	4
7.	Nový Jičín	2
8.	Odry	2
9.	Opava	2
10.	Orlová	2
11.	Ostrava	15
12.	Vítkov	1

Obr. č. 2. Sociálně vyloučené lokality na území obcí III. typu v Moravskoslezském kraji

3.2. Sociálně vyloučené lokality na území obcí I. a II. typu

SVL v obcích I. a II. typu byly identifikovány na základě názorů kompetentních představitelů těchto obcí a následně ověřeny terénním šetřením v 19 obcích Moravskoslezského kraje. Celkem se v obcích I. a II. typu v Moravskoslezském kraji nachází 29 SVL.

Tabulka č. 3.: Výčet SVL v jednotlivých obcích I. a II. typu v Moravskoslezském kraji

	Název obce se SVL	Počet SVL v obci
1.	Budišov nad Budišovkou	2
2.	Čeladná	1
3.	Čermná ve Slezsku	4
4.	Dvorce	1
5.	Horní Město	3
6.	Horní Suchá	1
7.	Jakubčovice nad Odrou	1
8.	Jiříkov	1
9.	Kříšťanovice	1
10.	Kunčice pod Ondřejníkem	1
11.	Ludgeřovice	1
12.	Osoblaha	2

13.	Petrovice u Karviné	2
14.	Petřvald u Karviné	1
15.	Ropice	1
16.	Staré Heřminovy	2
17.	Velké Heřaltice	2
18.	Velké Albrechtice	1
19.	Vrbno pod Pradědem	1

Obr. č. 3. Sociálně vyloučené lokality na území obcí I. a II. typu v Moravskoslezském kraji

4. Hlavní oblasti integrace příslušníků romských komunit

Stejně jako v předchozím strategickém materiálu kraje zaměřeném na předmětnou problematiku rozlišujeme v rámci řešení sociálního vyloučení ve spojitosti s romskou komunitou kraje několik hlavních oblastí, na které se zaměřují jednotlivá opatření Strategie. Jedná se o oblasti vzdělávání, bydlení, zaměstnanosti, a oblast rizikových forem chování vztahujících se k životu v podmínkách sociálního vyloučení.

V oblasti **vzdělávání** se soustředíme na jednotlivé úrovně vzdělávacího systému v ČR a také na samotná opatření reflektující současný stav vzdělávání romské komunity s důrazem na posílení účasti romské komunity v hlavním vzdělávacím proudu. Jedná se o úrovně předškolního, základního a středního vzdělávání. Specifickou oblastí je oblast vyššího a vysokoškolského vzdělávání, kde se nastavená opatření vztahují na spolupráci s jednotlivými institucemi, které v této oblasti působí.

Další klíčovou oblastí je oblast **bydlení** ve vztahu k romské komunitě. Na území sociálně vyloučených lokalit žije poměrně velká část romské komunity kraje v podmínkách, které velmi často nevyhovují obecným standardům bydlení. Často se jedná o domy a byty ve špatném technickém stavu. Majiteli těchto bytů jsou buďto jednotlivé obce, nebo soukromí majitelé. Bytová politika je ze zákona (§ 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů) svěřena do samostatné působnosti jednotlivých obcí. Opatření krajské Strategie se proto s ohledem na krajskou působnost soustředí spíše na podpůrná opatření, ať už se jedná o podporu aktivit vedoucích k udržení stávajícího bydlení nebo aktivit směřujících k bydlení mimo sociálně vyloučené lokality, případně aktivity směřující k definování sociálního bydlení.

Další klíčovou oblastí je oblast **zaměstnanosti** ve vztahu k romské komunitě. Dle kvalifikovaných odhadů se nezaměstnanost obyvatel sociálně vyloučených lokalit pohybuje v závislosti na typu lokality v rozmezí mezi 40 až 100 %. Mezi příčiny patří např. jak nedostatek pracovních příležitostí na území kraje, tak např. nízká úroveň vzdělanosti panující v romských komunitách. Díky těmto faktorům tak často neexistuje pro příslušníky romské komunity možnost zapojit se na trh práce. Ze strany zástupců neziskových organizací a také ze strany Romů samotných opakovaně zaznívá také kritika nerovného přístupu ze strany potencionálních zaměstnavatelů ve smyslu jejich neochoty zaměstnávat Romy.

Dalším tématickým okruhem Strategie je oblast **prevence rizikových forem chování existujících ve vztahu k sociálnímu vyloučení**. Jedná se hlavně o takové jevy, jakými jsou např. zvýšené užívání návykových látek nebo oblast spojená s problematikou zdravotní péče osob žijících v podmínkách sociálního vyloučení. Důležitou součástí oblastí spadající do oblasti prevence je také oblast zaměřená na problematiku **financí**, respektive na finanční strategii obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Např. předluženost a zadluženost obyvatel sociálně vyloučených lokalit je jedním z dalších klíčových prvků bránící těmto lidem v úspěšném sociálním začlenění do společnosti.

Z výše uvedených hlavních oblastí je patrné, že klíčovým faktorem pro úspěšnou integraci vyloučených skupin a komunit do společnosti je meziresortní spolupráce. Uvedené hlavní oblasti proto nelze vnímat odděleně, jedná se o komplexní propojený systém, který na sebe musí do určité míry navazovat. V praxi to znamená, že např. pro úspěšné sociální začlenění sociálně vyloučené rodiny je zapotřebí získat stabilní zaměstnání, stabilní bydlení a je zapotřebí zajistit vzdělání dětí v rámci hlavního vzdělávacího proudu. V případě, že se nám podaří řešit současně tyto hlavní oblasti, máme naději na úspěšnou integraci vyloučených skupin do společnosti.

Dalším klíčovým faktorem pro úspěšnou realizaci těchto aktivit je **spolupráce všech subjektů zapojených do řešení situace sociálně vyloučených obyvatel na všech úrovních**, tzn. jak na úrovni samotné komunity, tak na úrovni jednotlivých samospráv, na úrovni nestátních neziskových organizací, škol apod.

1.1. Vzdělávání

Podpora vzdělávání romské komunity je zásadním faktorem, který podmiňuje a ovlivňuje další oblasti jako je začleňování obyvatel sociálně vyloučených lokalit na trh práce, zlepšení ekonomické a sociální stability rodin, včetně zlepšení podmínek bydlení a zvýšení sociálního a právního povědomí rodin.

Hlavním záměrem Strategie je podpořit začleňování dětí a mládeže z romské komunity do hlavního vzdělávacího proudu, a to jak v oblasti předškolního vzdělávání, tak v oblasti vzdělávání na základních a středních školách. V těchto oblastech se v rámci Moravskoslezského kraje setkáváme zejména s následujícími fenomény: Děti z romské komunity jen v malé míře navštěvují předškolní přípravu v rámci mateřských škol, tato skutečnost zhoršuje situaci těchto dětí při vstupu a vzdělávání na základních školách hlavního

vzdělávacího proudu, kde jsou dále bariérou školní úspěšnosti i chybějící sociální kompetence dětí, používání romského etnolektu češtiny (kombinace romštiny a češtiny), nízká participace rodičů dětí na jejich vzdělávání a malá spolupráce rodin se školami. Častým jevem je rovněž předčasný odchod sociálně znevýhodněných romských žáků z procesu vzdělávání, tj. nepokračování ve studiu po ukončení povinné školní docházky nebo nedokončení střední školy, které má přímý dopad na uplatnitelnost těchto žáků na trhu práce.

Cílem opatření a aktivit zahrnutých ve Strategii integrace příslušníků romské komunity v MSK na období 2015 – 2020 je realizace podpůrných opatření, ke kterým patří podpora zařazování romských dětí do mateřských škol a podpora komunitních center zřízených NNO (školiček, předškolních klubů), které přispívají k vyrovnávání příležitostí romských dětí v oblasti předškolní přípravy a včasné péče a dále podpora a zřizování přípravných tříd pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky a podpora a zřizování funkcí asistentů pedagoga ve školách.

Přípravné třídy připravují děti na vstup do 1. třídy a přispívají k lepší adaptaci dítěte na školu, odstraňují některé příčiny pozdějších neúspěchů, aktivity zde realizované přispívají k rozvoji jazyka, řeči, logického myšlení, jemné motoriky. Jsou však jen dílčím krokem při řešení problému vzdělávání romských dětí a to i z důvodu, že ne všechny děti, které vzdělávání v přípravné třídě zahájí, tuto přípravu na povinnou školní docházku také dokončí. Rovněž role asistentů pedagoga hraje pozitivní roli v začleňování romských dětí do hlavního vzdělávacího proudu: dochází ke zlepšování komunikace školy s rodiči (lépe přijímají kritiku od asistenta než od učitele), zlepšuje se docházka žáků do školy, zlepšuje se disciplína v hodinách. Asistent pedagoga se může stát pro mnoho romských žáků „pozitivním vzorem“, nebo i nositelem romské kultury, a pro školu prostředníkem k multikulturní výchově.

Dalším opatřením je podpora doučování dětí, které je realizováno ve spolupráci NNO a základních, případně středních škol a je realizováno přímo v domácnostech rodin nebo v prostorách škol či NNO. Klíčovou součástí výše uvedených aktivit je poskytování poradenství rodinám ze strany NNO ve spolupráci s jednotlivými obcemi, které je mj. zaměřeno na motivaci rodičů k zařazování dětí do mateřských škol a k předškolní přípravě obecně, k zařazování dětí do základních škol hlavního vzdělávacího proudu a poradenství rodinám směřující k udržení romských žáků na středních školách.

Za důležitou součást opatření zaměřených na podporu inkluzivního vzdělávání Romů považujeme podporu zvyšování kompetencí pedagogů, odstraňování bariér v rovném přístupu všech žáků ke vzdělávání a podporu programů interkulturní výchovy a vzdělávání na školách, které pomáhají zvyšovat toleranci mezi dětmi a jsou prevencí xenofobie, diskriminace a rasismu. Důležitým prvkem jsou rovněž rozvojové programy vyhlášené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, konkrétně rozvojový program na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a rozvojový program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol. Tento program je určen na zajištění finanční a materiální podpory vzdělávání romských žáků a studentů ve středních školách, vyšších odborných školách a konzervatořích, pokud jsou občany České republiky, a jejichž rodinám působí náklady spojené se středním nebo vyšším odborným vzděláváním finanční obtíže.

Samostatnou oblastí je vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání, kde je cílem dále rozvíjet spolupráci se vzdělávacími institucemi ve smyslu podpory koncepčních opatření, zejména možnosti zaměřit vzdělávací programy pro pomáhající profese specificky na práci s romskou komunitou, posílit spolupráci NNO, VOŠ, VŠ a státních institucí v oblasti praxí ve vyloučených lokalitách apod.

Strategickým dokumentem Moravskoslezského kraje pro oblast vzdělávání je Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2012 (dále jen „DZ MSK“), v němž jsou formulována kritéria rozvoje vzdělávací soustavy a navrhována opatření k zajištění efektivity sítě škol a školských zařízení. Tento dokument je vytvořen v souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a vzdělávací soustavy České republiky (2011 – 2015).

Jedním z cílů stanovených v DZ MSK je Podpora rovných příležitostí v přístupu ke vzdělávání a rozvoj poradenských služeb, jehož součástí je rovněž podpora inkluzivního vzdělávání, podpora dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí a studentů nadaných a podpora národnostního školství. Mezi opatření zaměřená na podporu inkluzivního vzdělávání patří podpora zvyšování kompetencí pedagogů v odstraňování bariér v rovném přístupu všech žáků ke vzdělávání, podpora inkluzivního vzdělávání ve školách a zlepšení podmínek pro inkluzivní vzdělávání. Školská legislativa podporuje na základě svých zákonných norem prostřednictvím vyrovnávacích opatření zvyšování vzdělanostního potenciálu všech žáků škol. K realizaci těchto opatření přispívají rozvojové programy

na podporu vzdělávání a začleňování romských dětí, žáků a studentů se sociálním znevýhodněním do hlavního vzdělávacího proudu.

1.3. Bydlení

Adekvátní bydlení je jedním ze základních předpokladů pro úspěšnou integraci znevýhodněných osob. Bydlení v nevyhovujících podmínkách, nestabilní právní vztahy a špatná dostupnost standardního bydlení, jsou naopak klíčové faktory sociálního vyloučení včetně jeho mezigeneračního přenosu. Nestandardní bydlení má negativní vliv na získání zaměstnání, ztěžuje vzdělávací kariéru dětí, podporuje výskyt rizikových projevů chování a především zvyšuje frustraci takto postižených obyvatel, kteří rezignují na změnu své životní situace.

Jednou z nejvíce znevýhodněných skupin v oblasti bydlení na území Moravskoslezského kraje jsou Romové. Jedná se o problém dlouhodobý. Na základě poznatků vyplývajících z činnosti subjektů podílejících se na řešení této problematiky může docházet k vytěsňování Romů ze standardních vztahů. Diskriminace na trhu s bydlením má několik důvodů. Vedle předsudků spojených s etnickou příslušností a jí připisovaným modelům chování jsou hlavními faktory ekonomická nedostatečnost a vícečetnost rodiny. Kromě výše uvedených skutečností je nutné zohlednit i další bariéry, které sociálně vyloučeným romským rodinám a jednotlivcům ztěžují získání standardního bydlení – obava z opuštění solidárních sítí širší rodiny a nezkušenost některých obyvatel při užívání bytů a naplňování očekávání majitelů bytů (např. v oblasti pravidelnosti úhrad, způsobu užívání bytu i veřejných míst v bytových domech a jejich okolí). Veškerá opatření navrhovaná při zlepšování dostupnosti standardního bydlení tak musí být navrhována s cílem koordinovaného odstraňování vnějších i vnitřních bariér přístupu ke kvalitnímu bydlení.

V prvním případě se jedná o odstraňování předsudků, podporu komunikace majitelů bytového fondu se zájemci o bydlení a nájemníky, odstraňování finančních bariér získání bydlení, zkvalitňování bydlení v sociálně vyloučených lokalitách a budování kapacit pro bytovou politiku obcí a realizaci prostupných modelů bydlení. V druhém případě potom o budování různých forem asistovaného bydlení, cílené zvyšování kompetencí v oblasti bydlení osob, které dlouhodobě žily v nestandardních bytových podmínkách a navázání bydlení na programy zvyšování zaměstnanosti a vzdělání. Velmi účinnými podpůrnými nástroji jsou např. komunitní práce zapojující co nejširší spektrum aktérů a zajištění dostupnosti adekvátních sociálních služeb a dalších aktivit v oblasti podpory bydlení.

1.4. Nezaměstnanost obyvatel sociálně vyloučených lokalit

Nezaměstnanost obyvatel sociálně vyloučených lokalit bývá v porovnání s celkovou nezaměstnaností několikanásobně vyšší. Výzkumy uvádějí v souvislosti s různými lokalitami nezaměstnanost 40-100%. Nezaměstnanost sekundárně přináší také nejistotu v oblasti bydlení. Lidé jsou situací donuceni hledat co nejdostupnější bydlení, a to nachází ve vyloučených lokalitách nebo na ubytovnách. Kumulace lidí bez práce na těchto místech pak úzce souvisí se s níženou možností najít regulární pracovní uplatnění.

Nezaměstnanost obyvatel vyloučených lokalit je však jev komplexní. Lidé zde se odlišují délkou nezaměstnanosti, tím, zda jsou nebo nejsou evidovaní na úřadu práce či zda pobírají nebo nepobírají dávky pomoci v hmotné nouzi. Velmi se odlišují také vzdáleností od trhu práce, tedy reálností vyhlídky na dosažení pracovního uplatnění a zvýšení svojí životní úrovně. Ne všichni obyvatelé vyloučených lokalit jsou příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Nezanedbatelné množství z nich není vůbec evidované na úřadu práce, byť nemají zaměstnání, můžeme je tak spíše považovat za ekonomicky neaktivní. Vedle toho je tu skupina lidí, kteří jsou na ÚP evidovaní, ale z více možných důvodů dávky nepobírají.

Nelze přehlížet skutečnost, že v současné době stojí v cestě zaměstnání lidí z lokalit celá řada těžko řešitelných překážek a uvedené vyhlídky na reálné uplatnění na trhu práce jsou tak mnohem nižší než u většiny ostatních lidí bez práce. Jednou z překážek je nízká kvalifikace. Drtivá většina obyvatel lokalit má základní vzdělání, méně již záuční nebo výuční list. Na trhu práce proto mají omezené pracovní příležitosti. Jsou to většinou nekvalifikované práce v oblasti stavebnictví, lesních prací, údržby a úklidu veřejných prostranství a recyklace odpadů, kdy tyto práce navíc často mají sezónní charakter. Důležité je, že takovýchto pracovních míst je relativně málo vzhledem k počtu zájemců. Dále platí, že takovéto práce jsou relativně nízko finančně ohodnocené, a ani plný úvazek nemá mnohdy potenciál změnit situaci zaměstnance k lepšímu ve srovnání se životem závislým na pobírání sociálních dávek. S ohledem na nízkou kvalifikaci a spektrum relativně dostupných pracovních míst je třeba zmínit, že mnohem horší je situace žen než mužů. Z mnohých prací jsou přirozeně vyloučené pro jejich fyzickou náročnost.

Další překážku tvoří dávkový systém, který se v kombinaci s nízkou minimální mzdou a celkově se systémem odměňování nízkokvalifikovaných prací podílí na setrvávání části obyvatel lokalit v dlouhodobé nezaměstnanosti. Protože nekvalifikované práce jsou často příležitostné a krátkodobé nebo závisí na prosperitě zaměstnavatele, která není stabilní, vyznívá mnohdy vstup z nezaměstnanosti na pracovní místo jako nahrazení jistoty nejistotou. Další důležitou skutečností, která se na sociálním vyloučení významně podílí, je předluženost. Kromě mladých lidí, kteří ještě neměli příležitost navyšovat dluhy nad rámec jejich splatitelnosti, jsou ve vyloučených lokalitách předlužení téměř všichni obyvatelé. Při vstupu na trh práce se pak dluhy mohou projevit exekucemi na plat, které sníží příjem z výdělečné činnosti.

Nastavení dávkového systému a předluženost vzdalují člověka od reálné možnosti zvýšit svůj příjem legální prací. Člověk žijící v sociálním vyloučení se často nevydává cestou překonávání překážek, protože se mu naskytá mnohem schůdnější cesta. Nabídka tzv. „práce načerno“ není v našem prostředí ojedinělým jevem, nýbrž systémovým problémem. Zejména ve stavebnictví a lesnictví se práce načerno nabízí poměrně pravidelně. Zaměstnavatelé vědí, že právě pro lidi z vyloučených lokalit se jedná o vítanou příležitost k přivýdělku. Při „práci načerno“ člověk není chráněn zákoníkem práce a nevzniká mu nárok na důchod. Vyloučení a izolace lidí z lokalit se tak prací načerno ještě prohlubuje.

Nepominutelným jevem souvisejícím s uplatněním obyvatel vyloučených lokalit na trhu práce je také diskriminace. Většina lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách, jsou Romové, a zaměstnavatelé se často neubrání zobecňování reálných špatných zkušeností nebo společenských mýtů a předpokládají u každého zájemce o práci nízkou motivaci, minimální pracovní návyky, konfliktnost a řadu dalších problémů. Pokud se Rom z lokality vymanil z dluhů a odhodlal se k cestě za legální prací, stojí mu téměř vždy v cestě tato poslední bariéra.

Každá pomoc směřovaná k integraci obyvatel sociálně vyloučených lokalit na trh práce musí počítat se všemi uvedenými překážkami, má-li být účinná. Aktivní politika zaměstnanosti se svými základními nástroji přivede část motivovaných lidí k práci u obce a dalších veřejných zaměstnavatelů, ale ti se pak téměř vždy po ukončení podpory pracovního místa vracejí na úřad práce a jejich situace zůstává principiálně nezměněná. Proto je potřeba, aby obce, úřady práce, neziskové organizace a firmy připravovaly ve vzájemné spolupráci adresně zaměřené programy postupného zaměstnávání, které v pomalých krocích pomohou najít

východiska z jednotlivých obtíží, které oddělují obyvatele lokalit od trhu práce a většinové společnosti.

1.5. Prevence rizikových forem chování existujících ve vztahu k sociálnímu vyloučení

V sociálně vyloučených lokalitách dochází kromě kumulace některých problémových jevů zmíněných v předchozích částech také ke zvýšenému výskytu a projevům rizikového chování. Tato skutečnost může v důsledku ohrožovat jak samotné obyvatele v lokalitě, tak lidi žijící v okolí a narušovat vzájemné soužití romské minority s majoritní společností.

V praxi se pak obyvatelé sociálně vyloučených lokalit mohou stávat ve zvýšené míře buď pachateli trestných činů, nebo jejich oběťmi. Podobná situace může nastat ve vztahu k dalším rizikovým projevům chování, ke kterým lze zařadit **zvýšené užívání a distribuci návykových látek a závislost na hracích automatech**. V souvislosti se špatnou finanční situací rodin dále dochází k jejich předluženosti, koloběhu splátek a výskytu tak závažných a obtížně identifikovatelných jevů jako je lichva, vydírání, domácí násilí apod. **Předluženost** je obecně narůstajícím fenoménem v české společnosti posledních let, v romské komunitě ale tato skutečnost nabývá stále většího významu a ovlivňuje pak negativně další zásadní oblasti jako je zajištění odpovídajícího bydlení, začlenění obyvatel sociálně vyloučených lokalit na legální trh práce (legální mzda je mnohdy ohrožena exekucí), podporu vzdělávání dětí a mládeže a zvyšování jejich kvalifikace a zvyšuje celkovou demotivaci a frustraci těchto obyvatel. Za další rizikový a přetrvávající fenomén lze označit **nelegální práci**, kdy její poskytovatelé zneužívají nízké právní a sociální povědomí romské komunity, nestabilní a často kritickou ekonomickou situaci rodin a nedostatek legálních pracovních míst k vlastnímu prospěchu a obohacení. Legálnímu zaměstnání obyvatel sociálně vyloučených lokalit často nepřispívá ani systém sociálních dávek ve vztahu k výši minimální mzdy.

Za velmi závažné považujeme ohrožení a narůstající míru projevů **extremismu**. V posledních letech na území celé České republiky dochází ke zvýšenému zájmu o řešení problematiky sociálního vyloučení ze strany tzv. extremistických hnutí. Výzkum Ministerstva vnitra „Zmapování postojů veřejnosti v České republice k pravicově extremistickým, rasistickým a xenofobiím myšlenkám a jejich šířitelů s ohledem na integraci menšin a cizinců“ uvádí, že Moravskoslezský kraj je jedním z krajů s největším procentuálním výskytem názorů charakteristických pro ultrapravici. Z výzkumu dále vyplynulo, že je jedním z krajů, na jehož

území je zvýšené riziko pravicového extremismu, čemuž nasvědčuje také realita posledních let v praxi. Průvodní jev extremismu – narůstající násilná trestná činnost a radikálnější postoj vůči určitým sociálním skupinám, se projevují zejména v návaznosti na příslušníky romských komunit. Sociálně vyloučené lokality jsou mnohdy již svým charakterem (prostorová a sociální ohraničenost) ohroženy extremistickými útoky. Pravicový extremismus je společensky nebezpečným jevem, ohrožujícím vzájemnou sociální soudržnost společnosti a přinášejícím bezpečnostní rizika nejen pro příslušníky romských komunit, ale také majoritní společnosti.

Specifickým a víceméně typickým tématem českých pravicových extremistů je tzv. anticiganismus. Jedná se o zvláštní formu rasismu orientovanou proti romské menšině. V rámci tohoto zaměření extremistická hnutí útočí na Romy na svých veřejných akcích či prostřednictvím webových stránek nebo stranických tiskovin. Časté je např. zpochybňování genocidy českých a moravských Romů v období druhé světové války.

Je zapotřebí konstatovat, že se situace v jednotlivých oblastech oproti minulému období nezměnila. Všechny oblasti a hrozby identifikované v předcházejícím strategickém materiálu kraje jsou i nadále aktuální, a proto jsou stále aktuální i jednotlivá opatření, která byla nastavena již v předchozím dokumentu. V poslední době není neobvyklým jevem, že extremistická hnutí zneužívají eskalaci sociálního napětí k získání podpory v dalších skupinách společnosti. Společnost nemá v současnosti účinné mechanismy jak zabránit eskalaci sociálního napětí v souvislosti s tíživou ekonomickou situací např. v návaznosti na vysokou míru nezaměstnanosti a to na všech úrovních.

Specifickou oblastí spadající do oblasti prevence rizikového způsobu života zejména v souvislosti s problematikou sociálně vyloučených lokalit je **oblast dostupnosti zdravotních služeb**, což se týká především té části romské komunity, která žije na území těchto lokalit. Obecně platí, že obyvatelé vyloučených lokalit mají ve srovnání s většinovou společností větší problémy v rámci dostupnosti zdravotní péče. Příčinou je na jedné straně nedostatek informací a osvěty zaměřené na problematiku zdravotní péče a z toho vyplývající zmenšený zájem ze strany samotné komunity, na straně druhé je příčinou také samotné sociální vyloučení obyvatel vyloučených lokalit a problémy spojené např. při zajištění specializovaných zdravotních služeb, např. zubařská péče apod. S poznatků vyplývajících z praxe terénních sociálních pracovníků se vyskytují problémy s poskytováním zdravotní péče v návaznosti na předsudky a diskriminaci.

Hlavním záměrem Strategie je podpořit prevenci uvedených rizikových projevů chování a prostřednictvím nastavených opatření přispět k jejich zmírnění či postupnému odstraňování. Cílem opatření a aktivit zahrnutých ve Strategii integrace příslušníků romské komunity v MSK na období 2015 – 2020 je realizace následujících podpůrných kroků, ke kterým patří podpora informovanosti a osvěty v oblasti úvěrové problematiky a zvyšování finanční gramotnosti rodin, podpora poradenství poskytovaného NNO ve spolupráci s obcemi s důrazem na zvyšování právního a sociálního povědomí romských rodin, dále prevence kriminality a zmírňování rizikových projevů chování prostřednictvím podpory a realizace preventivních programů a volnočasových aktivit v rámci NZDM, na školách a přímo v sociálně vyloučených lokalitách, podpora komplexní protidrogové prevence a protidrogových aktivit, zavádění pozic asistentů prevence kriminality nebo specifických terénních programů zaměřených na práci s oběťmi i pachateli trestné činnosti páchané jak obyvateli sociálně vyloučených lokalit, tak i na nich a potírání lichvy ve spolupráci s Policií ČR, NNO a dalších subjektů. Zvláštní důraz je kladen na řešení konfliktních situací s extremistickým podtextem a podporu multidisciplinárních jednání k řešení bezpečnostní situace v sociálně vyloučených romských lokalitách.

5. Opatření a aktivity Strategie integrace příslušníků romských komunit v Moravskoslezském kraji na období 2015 - 2020

Jednotlivá navržená opatření vycházejí z výše uvedených hlavních oblastí vzdělávání, bydlení, zaměstnání a prevence rizikových forem chování existujících ve vztahu k sociálnímu vyloučení. S ohledem na skutečnost, že se doposud nedaří vzhledem k nedostatku systémových nástrojů dostatečně efektivně řešit integraci romské komunity do většinové společnosti stejně jako problematiku sociálně vyloučených lokalit, navazují opatření na Akční plán strategie integrace romské komunity na období 2011-2014. Tam kde se opatření předchozího Plánu osvědčila a je z jednotlivých úrovní (obce, NNO, zástupci romské komunity) opětovně zjištěna jejich potřebnost, zůstávají opatření jen mírně modifikovaná a budou v nadcházejícím období opět podporována.

Klíčovým principem uvedených opatření je podpora meziresortní spolupráce všech subjektů spolupracujících na integraci romské komunity do většinové společnosti. Domníváme se, že bez aktivního naplňování tohoto principu nelze dosáhnout v dané problematice zásadních pozitivních změn.

Integrace romské komunity je problematikou komplexní, dotýká se všech úrovní základních potřeb ať už jednotlivců, rodin, nebo komunit. Uvedená opatření proto mají ve většině případů meziresortní charakter. Dochází zde často k propojení resortů vzdělávání, zdravotnictví, sociálních věcí a dalších oblastí, které mají vliv na kvalitu života romské komunity.

Je třeba upozornit na skutečnost, že tato opatření vycházejí z krajské působnosti, tzn. tam, kde kraj může využít legislativou dané možnosti, dochází k realizaci přímé podpory např. prostřednictvím realizace individuálních projektů kraje přímo na území sociálně vyloučených lokalit, podporou sociálních služeb apod. Tam, kde realizace aktivit a opatření působností spadá do kompetencí jednotlivých obcí, jako je tomu např. u oblasti bydlení, se zaměřujeme například na společná jednání se zástupci samospráv a na předávání podstatných informací.

Níže jsou uvedeny konkrétní opatření vztažené ke hlavním oblastem Strategie. Opatření vycházejí z aktuální potřeby, která byla identifikována jak ze strany zástupců romské komunity, tak ze strany dalších subjektů které se věnují řešení problematice integrace romské komunit. Opatření a aktivity budou po dobu trvání Strategie průběžně vyhodnocovány Pracovní skupinou.

Specifická priorita 1 k hlavní oblasti Vzdělávání

1.1. Předškolní vzdělávání	
1.1.1. Podpora zařízení předškolní výchovy pro příslušníky romských komunit MSK	
Aktivita 1.1.1.1.	Podpora udržitelnosti mateřských škol a podpora komunitních center zřizovaných a podporovaných NNO (školiček, předškolních klubů)
Indikátory:	Počet zařízení, kapacita zařízení
Termín:	Každoročně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC
Aktivita 1.1.1.2.	Realizace workshopů k předávání příkladů dobré praxe v oblasti spolupráce mateřských škol, nestátních neziskových organizací, obcí a dalších aktérů v rámci realizace předškolní přípravy
Indikátory:	Počet akcí (5), počet účastníků (v rozdělení dle jednotlivých zřizovatelů, příručka obsahující příklady dobré praxe)
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC

1.1.2. Podpora nástrojů zvyšujících návštěvnost zařízení předškolní výchovy a spolupráce s NNO	
Aktivita 1.1.2.1.	Podpora práce s rodinou pro zvýšení motivace rodičů k využívání předškolní výchovy
Indikátory:	Identifikace území příp. aktérů poskytování aktivity
Termín:	Každoročně
Zodpovídá:	SOC

1.2. Základní vzdělávání	
1.2.1. Podpora zařazování a udržení romských dětí v hlavním vzdělávacím proudu (podpora návštěvnosti standardních základních škol)	
Aktivita 1.2.1.1.	Realizace terénní práce a sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi v sociálně vyloučených lokalitách a oblastech ohrožených sociálním vyloučením se zaměřením na práci s rodinou v úzké spolupráci s obcemi (poradenství při rozhodování při vstupu dětí z vyloučených lokalit na ZŠ)
Indikátory:	Počet realizátorů
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC
Aktivita 1.2.1.2.	Podpora aktivit zaměřených na doučování romských dětí a dětí z vyloučených lokalit
Indikátory:	Počet škol zapojených do Rozvojového programu MŠMT Na podporu škol, které realizují inkluzivní vzdělávání a Financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním, počet dětí doučovaných NNO a počet spolupracujících ZŠ
Termín:	Každoročně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC
Aktivita 1.2.1.3.	Podpora programů interkulturní výchovy a vzdělávání pro děti na ZŠ a pro pedagogy ZŠ prostřednictvím ZŠ a NNO, včetně aktivit a programů zprostředkujících dětem příklady úspěšných příslušníků romské komunity MSK
Indikátory:	Počet podpořených žádostí podaných v rozvojovém programu MŠMT k inkluzivnímu vzdělávání
Termín:	Každoročně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC
1.2.2. Podpora aktivit zaměřených na přípravu romských dětí pro přechod na střední školy a přípravu na budoucí povolání	
Aktivita 1.2.2.1.	Podpora aktivit zaměřených na doučování žáků vyšších ročníků ZŠ
Indikátory:	Počet zapojených dětí, identifikace ZŠ a příklady dobré praxe
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC

1.3. Střední vzdělávání	
1.3.1. Podpora vzdělávání romských žáků a pedagogických pracovníků středních škol a dalších spolupracujících subjektů	
Aktivita 1.3.1.1.	Předávání informací o možnostech využití finančních

	prostředků v rámci dostupných dotačních titulů ústředních orgánů a soukromých subjektů v rámci vzdělávání žáků středních škol
Indikátory:	Počet účastníků porad s řediteli středních škol (doporučení spolupráce ředitelů středních škol s romskými poradci), počet účastníků porad krajského romského koordinátora s romskými poradci
Termín:	Každoročně na poradách s řediteli středních škol
Zodpovídá:	ŠMS, SOC
<u>Aktivita 1.3.1.2.</u>	Mapování a podpora programů interkulturní výchovy na středních školách pro školní kolektivy a pedagogy SŠ, které jsou realizovány NNO, včetně aktivit a programů zprostředkujících dětem příklady úspěšných příslušníků romské komunity pocházejících ze MSK
Indikátory:	Mapování počtu programů realizovaných NNO
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC
<u>Aktivita 1.3.1.4.</u>	Podpora aktivit zaměřených na udržení žáků při studiu na SŠ
Indikátory:	Počet zapojených žáků, přenos příkladů dobré praxe
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC

<u>1.4. Vyšší odborné vzdělávání a vysokoškolské vzdělávání</u>	
<i>1.4.1. Nastavení spolupráce se zástupci vyšších odborných škol a vysokoškolských institucí na území MSK v oblasti integrace příslušníků romských komunit žijících na území MSK</i>	
<u>Aktivita 1.4.1.1.</u>	Hledání možností pro spolupráci KÚ MSK se zástupci zmíněných institucí za účelem nastavení spolupráce v oblasti integrace příslušníků romských komunit
Indikátory:	Jednání zástupců KÚ MSK se zástupci VOŠ a VŠ
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	ŠMS, SOC

Specifická priorita 2 k hlavní oblasti Bydlení

<u>Aktivita 2.1.</u>	Podpora komunitní práce na území sociálně vyloučených lokalit
Indikátory:	Vyhlašování dotačního programu MSK zaměřeného na implementaci Strategie integrace romské komunity MSK
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC

<u>Aktivita 2.2.</u>	Vyhodnocení pilotního programu komunitní práce v rámci IP kraje a vytvoření mechanismu pro metodickou podporu KP
Indikátory:	Vytvoření metodického materiálu pro podporu KP a evaluační zprávy
Termín:	2018
Zodpovídá:	SOC

Aktivita 2.3.	Podpora přenosu příkladů dobré praxe v oblasti KP a jejich uplatnění na území MSK
Indikátory:	Workshopy, kulaté stoly, konference
Termín:	Průběžně
Zodpovídá	SOC

Aktivita 2.4.	Podpora aktivit zaměřených na udržení a získání bydlení
Indikátory:	Předávání informací a sdílení dobrých praxí v oblasti bydlení prostřednictvím workshopů (obce, NNO, majitelé bytových fondů); připomínkování předmětných legislativních úprav k zákonům a vyhláškám vztahujícím se k integraci příslušníků romských komunit s ohledem na sociální bydlení
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC

Specifická priorita 3 k hlavní oblasti Zaměstnanost

Aktivita 3.1.	Realizace jednání se zástupci obcí za účelem informování představitelů jednotlivých obcí a jejich pracovníků o možnostech rozvoje sociální ekonomiky na území obce (informace o možnostech získání finanční podpory relevantních výzev společně s představením příkladů dobré praxe)
Indikátory:	Počet jednání a aktivit se zástupci obcí zaměřených na předmětnou problematiku
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC

Aktivita 3.2.	Předávání informací o možnosti čerpání finančních prostředků z nových dotačních programů EU na období 2015 - 2020 zaměřených na podporu aktivit a služeb zaměřených na návrat příslušníků romských komunit na trh práce
Indikátory:	Zasílání informací o aktuálních dotačních programech subjektům podílejícím se na řešení předmětné problematiky, realizace seminářů za účasti odpovědných pracovníků resortních ministerstev
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC

Aktivita 3.3.	Organizace setkávání nestátních neziskových organizací, obcí a dalších subjektů za účelem spolupráce a výměny zkušeností s uplatňováním příslušníků romských komunit na trhu práce
Indikátory:	Počet kulatých stolů
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC

Aktivita 3.4.	Zvýšení informovanosti o možnostech zavedení institutu společenské odpovědnosti při zadávání veřejných zakázek ve smyslu zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných při vyhlásování veřejných zakázek v rámci aktivit Moravskoslezského kraje
Indikátory:	Realizace jednání pracovní skupiny na dané téma za účasti zástupců relevantních aktérů z úrovně obcí a kraje
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC

Specifická priorita 4 k hlavní oblasti prevence rizikových forem chování existujících ve vztahu k sociálnímu vyloučení

4.1. Oblast zdravotnictví

Aktivita 4.1.1.	Zvýšení informovanosti v oblasti zdravotní péče prostřednictvím terénní práce v sociálně vyloučených lokalitách
Indikátory:	Počet podpořených terénních služeb a aktivit
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	ZDR, SOC
Aktivita 4.1.2.	Zajištění materiálně-technických potřeb při řešení epidemiologických situací v sociálně vyloučených lokalitách a možnosti jejich financování
Indikátory	Zajištění potřeb
Termín:	Operativně v případě aktuální potřeby
Zodpovídá:	ZDR, SOC
Aktivita 4.1.3.	Podpora spolupráce subjektů podílejících se na řešení problematiky zdravotní péče v sociálně vyloučených lokalitách kraje (např. podpora sociálně zdravotní pomoci, informovanost a možnosti zajištění očkování)
Indikátory:	Zjišťování a vyhodnocování potřeb v předmětné oblasti, počet aktivit
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC, ZDR

4.2. Prevence rizikových forem chování

Aktivita 4.2.1	Podpora volnočasových a vzdělávacích aktivit pro cílovou skupinu
Indikátory:	Počet podpořených organizací
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC
Aktivita 4.2.2.	Podpora prevence závislostí v rámci cílové skupiny
Indikátory:	Počet podpořených organizací, vyhodnocení realizace preventivních programů na školách, počet preventivních aktivit v rámci působnosti obcí
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC, ZDR, ŠMS
Aktivita 4.2.3.	Podpora multidisciplinárního přístupu při vyhodnocování a řešení bezpečnostních rizik a situací s ohledem na sociálně vyloučené lokality
Indikátory:	Počet pracovních jednání
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC ve spolupráci s dalšími subjekty

<u>Aktivita 4.2.4.</u>	Podpora terénní práce a odborného poradenství se zaměřením na prevenci a řešení problematiky zadluženosti a zvyšování finanční gramotnosti včetně právního vědomí a odpovědnosti osob
Indikátory:	Počet podpořených služeb realizujících terénní práci v sociálně vyloučených lokalitách a odborného poradenství v MSK
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC
<u>Aktivita 4.2.5.</u>	Podpora informovanosti zaměřené na dosud neřešené specifické jevy vyskytující se u cílové skupiny a realizace preventivních aktivit
Indikátory:	Zjištění specifických potřeb, popis pozitivních zkušeností z řešení problémových situací z těchto jevů vyplývajících, přenos příkladů dobré praxe, počet organizací
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC
<u>Aktivita 4. 2. 6.</u>	Průběžná aktualizace Analýzy sociálně vyloučených lokalit v MSK v rámci spolupráce krajského koordinátora a romských poradců obcí
Indikátory	Aktualizace analýzy SVL MSK
Termín:	Průběžně
Zodpovídá:	SOC
<u>Aktivita 4.2.7.</u>	Evaluace činnosti terénních mobilních týmů realizovaných prostřednictvím IP kraje
Indikátor:	Evaluační zpráva
Termín:	2016
Zodpovídá:	SOC

6. Závěr

Problematika integrace romské komunity Moravskoslezského kraje je jednou z prioritních oblastí, které se Moravskoslezský kraj dlouhodobě věnuje jak prostřednictvím podpory koncepčního nastavení jednotlivých opatření, tak přímou finanční podporou v rámci svých dotačních programů nebo skrze realizaci individuálních projektů financovaných prostřednictvím finančních prostředků z fondů EU. Během realizace těchto aktivit se postupně ukazuje, že pro úspěšnost integračních aktivit je zapotřebí v rámci možností uplatňovat mj. dva hlavní principy.

Prvním principem je aktivní zapojení samotné romské komunity. Jedná se přitom nejenom o aktivní zapojení romské komunity z hlediska jejich motivace (i když i to je bezesporu důležité), ale také o jejich zapojení do systémových procesů na lokálních úrovních, ať už se jedná např. o zapojení zástupců cílových skupin do procesů komunitního plánování sociálních služeb na jednotlivých úrovních, nebo jejich zapojení do činnosti různých odborných pracovních skupin. Aplikací tohoto přístupu může snáze docházet k identifikaci aktuálních potřeb a problémů nejen ze strany společnosti, ale v neposlední řadě také ze strany samotné romské komunity.

Druhým principem je již několikrát zmiňovaná meziresortní spolupráce. Jak ukazují zkušenosti z praxe, je zapotřebí klást stále větší důraz na skutečnou meziresortní spolupráci všech zainteresovaných subjektů již při koncepčním nastavování jednotlivých opatření a aktivit. Problematika integrace romské komunity není jen záležitostí poskytování sociálních služeb, není problematikou zaměřenou jen na oblast vzdělávání nebo jen na oblast bydlení. Pokud jednotlivé aktivity realizované v rámci popsaných hlavních oblastí na sebe nebudou navazovat a nebudou se vzájemně doplňovat, nemůžeme pravděpodobně očekávat žádný dlouhodobý pozitivní efekt.

Na úplný závěr je zapotřebí poděkovat členům Pracovní skupiny pro naplňování Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje, která se významným způsobem podílela na zpracování tohoto materiálu. Jejich zkušenosti z práce a znalosti místních komunit byly při zpracování strategie nezastupitelné.

Agentura	- Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách
EU	- Evropská unie
IP	- Individuální projekt
KÚ MSK	- Krajský úřad Moravskoslezského kraje
MŠMT	- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MPSV	- Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSK	- Moravskoslezský kraj
NNO	- Nestátní nezisková organizace
SVL	- Sociálně vyloučená lokalita
ŠMS	- Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Moravskoslezského kraje
SOC	- Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Moravskoslezského kraje
SŠ	- Střední škola
ZDR	- Odbor zdravotnictví Krajského úřadu Moravskoslezského kraje
ZŠ	- Základní škola

Použité zdroje:

Estimates on Roma population in European Countries, Rada Evropy

Strategie romské integrace do roku 2020, Kancelář rady vlády pro záležitosti romské menšiny

Metodická příručka pro činnost koordinátora, Ostravská univerzita

Strategie integrace příslušníků romských komunit Moravskoslezského kraje na období 2006-2009, Moravskoslezský kraj 2006

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na léta 2015-2020, Moravskoslezský kraj

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2008, Moravskoslezský kraj

Příloha č. 1.: Seznam romských poradců a pracovníků vykonávajících agendu romských poradců na obcích s rozšířenou působností Moravskoslezského kraje

Obec	Jméno poradce	Adresa	Telefon	e-mail
Bruntál	Romana Dudušová	MěÚ Bruntál, Nádražní 20, 792 01	554 706 143	romana.dudusova@mubruntal.cz
Krnov	Ivo Zdráhal, Dis.	MěÚ Krnov, Hlavní nám. 1, 794 01	554 697 510	izdrahal@mukrnov.cz
Rýmařov	Lucie Faronová, Dis	MěÚ Rýmařov, Náměstí Míru 1, 795 01	554 254 215	fronova@rymarov.cz
Frýdek-Místek	Bc. Rostislav Hekera	Magistrát města Frýdku-Místku, Radniční 1148, 738 01	558 609 322	hekerarostislav@frydek-mistek.cz
Frýdlant nad Ostravicí	Iveta Pietruchová	MěÚ Frýdlant nad Ostravicí, Náměstí 3, 739 11	558 604 177	ipietruchova@frydlantno.cz
Jablunkov	Bc. Josef Grochal	MěÚ Jablunkov, Dukelská 144, 739 91	558 340 658	josef.grochal@jablunkov.cz
Třinec	Libuše Jurčíková	MěÚ Třinec, Jablunkovská 160, 739 61	558 306 355	libuse.jurcikova@trinecko.cz
Český Těšín	Alena Guznarová	MěÚ Český Těšín, Nám. ČSA 1, 737 01	558 764 410	guznarova@tesin.cz
Haviřov	Mgr. Gabriela Tomášková	Magistrát města Haviřova, Svornosti 2, 736 01	596 803 138	tomaskova.gabriela@havirov-city.cz
Karviná	Jarmila Szurmanová	Magistrát města Karviné, Fryštátská 72/1, 733 24	596 389 180	jarmila.szurmanova@karvina.cz
Orlová	Mgr. Martin Pleva	MěÚ Orlová, Osvobození 796, 735 14	596 581 440	martin.pleva@muor.cz
Bílovec	Magda Marková Bc. Andre Tomečková	MěÚ Bílovec, 17. listopadu 411, 743 01	556 312 154 556 312 186	magda.markova@bilovec.cz andrea.tomeckova@bilovec.cz
Frenštát p. Rad.	Ing. Helena Nedvedová	MěÚ Frenštát pod Radhoštěm, nám. Míru 1, 744 01	556 833 183	helena.nedvedova@mufrenstat.cz
Kopřivnice	Blanka Mikundová	MěÚ Kopřivnice, Štefánkova 1163, 742 21	556 879 460	blanka.mikundova@koprivnice.cz
Nový Jičín	Mgr. Daniela Susíková	MěÚ Nový Jičín, Divadelní 3, 741 01	556 768 338	dsusikova@novyjicin-town.cz
Odry	Mgr. Monika Bednářková	MěÚ Odry, Masarykovo nám. 25, 742 35	556 768 141	bednarkova@odry.cz
Hlučín	Mgr. Jindřiška Peštová	MěÚ Hlučín, Mírové nám. 23, 748 01	595 020 246	pestova@hlucin.cz
Kravaře	Bc. Irena Uličková	MěÚ Kravaře, Náměstí 43, 747 21	556 312 186	irena.ulickova@kravare.cz
Vítkov	Dobromila Putková	MěÚ Vítkov, Nám. J. Zajíce 4, 749 01	556 312 225	putkova@vitkov.info
Ostrava	Mgr. Jan Chytil	30. dubna 3130/2d, 702 00 Ostrava	599 444 690	jchtyl@ostrava.cz

Příloha č. 2. Seznam poskytovatelů sociálních služeb příslušníkům romských komunit v Moravskoslezském kraji

Typ služby – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Klub Nezbeda

poskytovatel: **Charita Frýdek – Místek**
adresa: F. Čejky 450
738 02 Frýdek - Místek
tel.: 558 435 449
e-mail: klubnezbeda.f-m@caritas.cz

Komunitní centrum Hrušov

poskytovatel: **Vzájemné soužití, o.p.s.**
adresa: Pláničkova 354/5
702 00 Ostrava – Hrušov
tel. 596 244 641
e-mail: nzdmkchrusov.souziti@seznam.cz

Komunitní centrum Zárubek

poskytovatel: **Vzájemné soužití, o.p.s.**
adresa: Zárubecká 1428/16
702 00 Ostrava
tel. 596 244 507
e-mail: nzdmkczarubek.souziti@seznam.cz

Komunitní centrum Liščina

poskytovatel: **Vzájemné soužití, o.p.s.**
adresa: Sodná 25
702 00 Ostrava
tel. 596 244 640
e-mail: nzdmkcliscina.souziti@seznam.cz

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (Přívoz, Poruba)

poskytovatel: **SPOLEČNĚ – JEKHEANE, o. p. s.**
tel.: 595 136 720, 596 912 935
e-mail: nizkoprah@jekhetane.cz

Klub Modrá kočka

poskytovatel: **Eurotopia, o.p. s.**
Adresa: Pod Cvilínem
794 01 Krnov 1
tel.: 605 257 361
e-mail: modra.kocka.@eurotopia.cz

CARAVAN

poskytovatel: **Eurotopia, o.p.s.**
adresa: nám. Míru 151/13
794 01 Krnov 1
tel.: 777 063 618
e-mail: caravan@eurotopia.cz

Salesinské středisko volného času Don Boscoposkytovatel: **Salesiánská provincie Praha**

adresa: Vítkovická 28

702 00 Ostrava

tel.: 599 526 361

e-mail: caha@ostrava.sdb.cz

Kanaan – Komunitní centrum pro rodinu a dítě Bohumínposkytovatel: **Slezská diakonie**

adresa: Drátovenská 246

735 51 Bohumín - Pudlov

tel.: 596 011 722

e-mail: kc.bohumin@slezskadiakonie.cz

Komunitní centrum Vesnička Soužitíposkytovatel: **Diecézní charita ostravsko-opavská**

adresa: Betonářská 790/12

712 00 Ostrava-Muglinov

tel.: 596 241 141-2

Klub Kamarádposkytovatel: **Město Kopřivnice**

adresa: Francouzská 1181

742 21 Kopřivnice

tel.: 737 202 818

e-mail: klub.kamarad@koprivnice.cz

Typ služby - poradenství**Sociálně-právní poradna**poskytovatel: **Vzájemné soužití, o. p. s.**

Adresa: Bieblova 404/8

702 00 Ostrava

tel.: 596 130 715

e-mail: vzajemne.souziti@seznam.cz

Občanská poradnaposkytovatel: **SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o. p. s.**

adresa: Palackého 49

702 99 Ostrava

tel./fax: 596 113 890

e-mail: poradna-jekhetane@tiscali.cz

Poradenské středisko

poskytovatel: EUROTOPIA OPAVA

adresa: Zápala 27

746 01 Opava

tel.: 774 883 619

e-mail: hana.sobková@eurotopia.cz

Typ služby – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

poskytovatel: **Bílý nosorožec, o.p.s.**

Adresa: Ladislava Ševčíka 420/26

709 00 Ostrava Hulváky

tel.: 596 112 052

e-mail: bily.nosorožec@centrum.cz

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

poskytovatel: **Eurotopia, o.p.s.**

Adresa: Zápalaova 27

746 01 Opava 1

tel.: 774 883 619

e-mail: hana.sobková@eurotopia.cz

Hnízdo - Čiriklano Kher

poskytovatel: **Vzájemné soužití, o.p.s.**

Adresa: Bieblova 6

702 00 Ostrava 2

tel.: 596 110 428

e-mail: hnizdo.souziti@seznam.cz

KLUB-KO

poskytovatel: **Společně – Jekhetane, o.p.s.**

adresa: Palackého 13/49,

702 00 Ostrava Přívoz

tel: 596 136 609

e-mail: rodina@jekhetane.cz

Středisko pro rodinu s předškolními dětmi

poskytovatel: **Centrom, o. s.**

adresa: Pátova 2

716 00 Ostrava-Radvanice

tel.: 596 240 496

e-mail: popova@centrom.cz

Specializovaná mateřinka Vítkovice

poskytovatel: **Centrom, o. s.**

adresa: Sirotčí 962/45

703 30 Ostrava-Vítkovice

tel.: 595 526 051

e-mail: sas.vitkovice@centrom.cz

Bydlení s doprovodným sociálním programem

poskytovatel: **Centrom, o. s.**

adresa: Sirotčí 962/45

703 30 Ostrava-Vítkovice

tel.: 595 526 051

e-mail: tp@centrom.cz

Komunitní centrum

Poskytovatel: **Liga o.s.**

Adresa: Dlouhá 26

792 01 Bruntál 1

tel: 734 553 574

Typ služby – terénní programy

Terénní program

poskytovatel: **Dživipen, o.s.**
adresa: Horní náměstí 48
746 01 Opava
tel.: 731 104 221
e-mail: 1dzivipen@seznam.cz

Terénní program

poskytovatel: **Romodrom, o.s.**
adresa: Sportovní 227
735 35 Horní Suchá
tel.: 736 666 960
e-mail: pavlamajzliková@romodrom.cz

Terénní program

poskytovatel: **Společně – Jekhetane, o.p.s.**
adresa: Palackého 13/49,
702 00 Ostrava Přívoz
tel: 725 031 331
e-mail: teren@jekhetane.cz

Terénní program v sociálně vyloučených lokalitách Fýdek-Místek

poskytovatel: **Renarkon, o. p. s.**
adresa: Pionýrů 1757
738 01 Frýdek-Místek
tel.: 723 141 029

Pomocná ruka

poskytovatel: **Vzájemné soužití, o.p.s**
Adresa: Bieblova 404/8
702 00 Ostrava 2
tel.: 596 130 715
e- mail: vzajemne.souziti@seznam.cz

Terénní programy organizační jednotky Helpale

poskytovatel: **Vzájemné soužití, o. p. s.**
Adresa: Bieblova 404/8
702 00 Ostrava 2
tel.: 596 130 715
e- mail: vzajemne.souziti@seznam.cz

Vzdělávání dětí a mládeže ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Poskytovatel: **Občanské sdružení S.T.O.P.**
adresa: Trocnovská 6
702 00 Ostrava – Přívoz
tel.: 775 993 456
e-mail: info@sduzeni-stop.cz

Služby protidrogové prevence poskytované na území sociálně vyloučených lokalit

Kontaktní centrum

poskytovatel: **Renarkon, o. p. s.**

adresa: Halasova 16

703 00 Ostrava – Vítkovice

tel.: 595 627 005

e-mail: kcova@renarkon.cz